

UNIVERSITATEA BABEȘ–BOLYAI
FACULTATEA ISTORIE ȘI FILOSOFIE
DOMENIUL: FILOSOFIE
Specializarea: Masterat FILOSOFIE- FILOSOFIE, CULTURA, COMUNICARE

I. Informații generale despre curs, seminar, lucrare practică sau laborator

Titlul disciplinei: HERMENEUTICA CULTURII
Codul: HFM0542 / HFR 1352
Regimul disciplinei: obligatorie
Numărul de credite: 8
Numărul de ore/săptămână: 2 ore de curs +2 ore de seminar x 14 săpt. (28 ore curs /semestru)
Tipul de evaluare finală: examen
Locul de desfășurare: sala 8/I. (Sala D.D. Roșca)
Programarea în orar a activităților: conform orarului

II. Informații despre titularul de curs, seminar, lucrare practică sau laborator:

Nume, titlul științific: Prof. univ. dr. Veress Carol
Informații de contact (adresă e-mail, nr. de telefon): veress_k@yahoo.com
Ore de audiență: marți, 12-14

III. Descrierea disciplinei:

Obiective: Aplicarea viziunii hermeneuticii filosofice asupra cercetării fenomenelor și proceselor culturale; problematizarea experienței culturale ca experiență hermeneutică; fundamentarea teoretică și metodologică a investigațiilor interpretative orientate spre problematica culturii.

Tematica: Semantica istorică a conceptelor fundamentale legate de problema culturii; corelații dintre modernitate și cultură; problematica experienței culturale: structura temporală, istoricitatea, tradiția, intelectualitatea, relațiile generaționale, probleme hermeneutice ale interculturalității; explicitarea esenței culturii ca survenire a ființei și a sensului, dezvăluirea căilor posibile ce conduc spre o cultură a comprehensiunii.

Competențe:

a) cognitive: dobândirea cunoștințelor și a viziunii hermeneutice, formarea deprinderilor interpretative, comprehensive, aplicative adecvate în procesul cercetării fenomenelor culturii, a experienței culturale.

b) aplicative: dobândirea capacității de aplicare a cunoștințelor și viziunii hermeneutice, a deprinderilor comprehensive în procesul investigațiilor interpretative ale unor fenomene și experiențe culturale concrete, cât și în domeniul managementului proceselor și instituțiilor culturale.

Metode: prelegere, problematizare, comentarii de texte, interpretări de experiențe culturale concrete, dezbateri profesionale, îndrumarea lucrărilor de seminar

IV. Bibliografia obligatorie:

GADAMER, Hans-Georg: (1) *Cultura și cuvântul; Știința ca instrument al luminismului; Însingurarea ca simptom al înstrăinării de sine; Diversitatea Europei. Moștenire și viitor; „Cetățeni a două lumi”;* *Limitele expertului; Despre cei care predau și cei care învață.* In: *Elogiul teoriei. Moștenirea Europei.* Polirom, Iași, 1999. 23–32; 68–76; 88–96; 121–136; 178–189; 196–208; 209–213.
 GADAMER, Hans-Georg: (2) *Adevăr și metodă; Despre cercul înțelegerii; Natura lucrului și limba lucrurilor; Istoria conceptelor ca filozofie; Despre problema autoînțelegerii. O contribuție la problema „demitologizării”;* *Continuitatea istoriei și clipa conștiinței; Omul și limba; Despre planificarea viitorului; Limbă și înțelegere; Inapținutudinea pentru dialog; Text și interpretare; Hermeneutică și isorism.*

Teora, Buc., 2001. 19–26; 86–91; 409–414; 415–422; 423–432; 451–469; 460–468; 469–474; 475–487; 495–505; 512–517; 596–618; 637–663.

GRONDIN, Jean: *L'universalité de l'herméneutique*. Presses Universitaires de France, Paris, 1993. 101–128; 129–146; 165–174; 175–184; 185–193.

HEIDEGGER, Martin: (1) *Întrebarea privitoare la tehnică; Scrisoare despre „umanism”*. In: *Originea operei de artă*. Editura Univers, Buc., 1982. 106–145; 321–382.

RICOEUR, Paul: (1) *Temps et récit*. Tome III. Édition de Seuil, Paris, 1985.

RICOEUR, Paul: (2) *Despre interpretare; Funcția hermeneutică a distanțării; Ce este un text?; Explicație și comprehensiune; Modelul textului: acțiunea intenționată considerată ca text; Intersubiectivitatea în vederile lui Hegel și Husserl; Știință și ideologie; Ideologia și utopia: două expresii ale imaginarului social. Eticul și politicul*. In: *Eseuri de hermeneutică*, Humanitas, 1995. 9–34; 93–110; 111–132; 133–153; 155–166; 183–203; 204–230; 274–286; 287–300.

RICOEUR, Paul: (3) *Existență și hermeneutică; Hermeneutică și structuralism; Hermeneutica simbolurilor și reflecția filosofică (I), (II); Paternalitatea: de la fantasmă la simbol*. In: *Conflictul interpretărilor*, Ed. Echinoc, Cluj, 1999. 7–30; 31–96; 264–305; 424–450.

VATTIMO, Gianni: (1) *The End of Modernity*. Polity Press, 1988. 31–50; 113–129.

VATTIMO, Gianni: (2) *Éthique de l'interprétation*. Édition de la Découverte, Paris, 1991. 13–29, 45–58, 77–92, 116–132, 133–148, 164–182, 205–211, 214–218.

VERESS, Károly: *Ființa generațională și sensul culturii*. Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2003.

V. Materiale folosite în cadrul procesului educațional specific disciplinei:

texte, culegeri de texte, calculator, videoproiector

VI. Planificarea/Calendarul întâlnirilor și a verificărilor/examinărilor intermediare:

Săpt.1.

Curs: Semantica istorică a termenului *cultură*

Concepte de bază/cuvinte cheie: semantica istorică, cultivare-educare, natură, sociabilitate, progres, conștiință de sine, autoînțelegere

Bibliografie: Gadamer (1), 23–32; Gadamer (2) 415–422; Veress, 9–38.

Seminar/Obligațiile studenților: Dezbateră și organizarea activităților de seminar; Gadamer: *Cultura și cuvântul* (23–32).

Săpt.2.

Curs: Constituirea modernității culturale

Concepte de bază/cuvinte cheie: modernitate, raționalitate, cultură și civilizație, știință și tehnică, postmodernism

Bibliografie: Figal, 33–52; Frank, 5–32; Gadamer (1), 68–76; Heidegger, 106–145; Jaspers, 165–259; Lyotard, 30–40; Vattimo (1), 31–50; Vattimo (2), 13–29; Veress, 38–48.

Seminar/Obligațiile studenților: Heidegger: *Întrebarea privitoare la tehnică* (106–145).

Săpt.3.

Curs: Cultura ca *Bildung, poiesis*, creație, joc

Concepte de bază/cuvinte cheie: formare, creație, joc, operă, autor, subiectivitate, obiectivare

Bibliografie: Carrilho, 79–85; Gadamer (2), 19–26, 86–92; Ricoeur (2), 93–110; Veress, 21–33; Warnke, 63–79, 196–208, 216–218.

Seminar/Obligațiile studenților: Gadamer: *Bildung* (19–26); *Conceptul jocului* (86–92).

Săpt.4.

Curs: Cultura ca valoare, normă, pattern, semnificație

Concepte de bază/cuvinte cheie: valori, bunuri, norma, pattern, semn, text, semnificație

Bibliografie: Lévi-Strauss, 333–416; Ricoeur (2), 111–132, 135–139; Ricoeur (3), 31–96; Veress, 49–90.

Seminar/Obligațiile studenților: Gadamer: *Text și interpretare* (596–618).

Săpt.5.

Curs: Experiența culturală ca experiență hermeneutică

Concepte de bază/cuvinte cheie: intersubiectivitate, lumea vieții, mijloc, lucru, experiență, experiență hermeneutică, situație hermeneutică, structura de anticipare, orizont, eficacitate istorică

Bibliografie: Husserl, 123–190; Gadamer (2), 186–203; 204–233, 287–296, 327–339, 409–414, 415–422; 469–474; Ricoeur (2), 140–146, 155–166; Veress, 90–133; Warnke, 213–216.

Seminar/Obligațiile studenților: Gadamer: *Natura lucrului și limba lucrurilor* (415–422); *Omul și limba* (469–474).

Săpt.6.

Curs: Temporalitatea și istoricitatea experienței culturale

Concepte de bază/cuvinte cheie: timp, temporalitate, structură temporală, survenire, istorie, istoricitate, istorism, *récit*

Bibliografie: Gadamer (2), 169–186, 204–233; Grondin, 101–128, 165–174; Jaspers, 275–335; Ricoeur (1); Ricoeur (2) 147–153; Vattimo (2), 205–211; Veress, 135–153; Warnke, 32–43.

Seminar/Obligațiile studenților: Gadamer: *Hermeneutică și istorism* (634–663).

Săpt.7.

Curs: Memoria culturală și tradiția

Concepte de bază/cuvinte cheie: trecut, memorie culturală, distanța istorică, prejudecată, autoritate, tradiție, clasicul, modernul, narative

Bibliografie: Gadamer (2), 204–233, 259–286; 296–302; Lyotard, 41–47, 54–58; Ricoeur (3), 264–305; Veress, 153–172; Warnke, 99–109.

Seminar/Obligațiile studenților: Ricoeur: *Hermeneutica simbolurilor și reflecția filosofică* (I), (II) (264–305).

Săpt.8.

Curs: Cultura ca survenire a ființei și a sensului

Concepte de bază/cuvinte cheie: semnificație, sens, interpretare, înțelegere, aplicare, participare

Bibliografie: Gadamer (2), 259–286, 340–365, 409–414, 495–505; Grondin, 129–145, 175–184; Ricoeur (2), 124–132; Ricoeur (3), 7–30; Veress, 109–134. Warnke, 110–138.

Seminar/Obligațiile studenților: Gadamer: *Despre cercul înțelegerii* (409–414); *Limbă și înțelegere* (495–505).

Săpt.9.

Curs: Intelectualitatea și cultura

Concepte de bază/cuvinte cheie: interpretare, aplicare, clerul, intelectual, intelectualitate, conștiința de sine a intelectualității

Bibliografie: Gadamer (1), 196–208, 209–213; Gadamer (2), 340–352, 451–459; Lyotard, 83–91; Veress, 216–234.

Seminar/Obligațiile studenților: Heidegger: *Scrisoare despre „umanism”* (321–382).

Săpt.10.

Curs: Ideologia și conștiința de sine

Concepte de bază/cuvinte cheie: concepție despre lume, amplasament, interes, conștiința de sine, conștiința de a fi, conflictul interpretărilor, adevăr și ideologie

Bibliografie: Gadamer (1), 178–189; Gadamer (2), 451–459; Habermas, 142–189; Lyotard, 59–67; Ricoeur (2), 204–230, 274–286; Vattimo (2), 77–92; Veress, 198–202.

Seminar/Obligațiile studenților: Ricoeur: *Știință și ideologie* (204–230); *Ideologia și utopia: două expresii ale imaginarului* (274–286).

Săpt.11.

Curs: Generațiile și cultura

Concepte de bază/cuvinte cheie: viața, trăirea, vârsta, grupa de vârstă, generația, contemporaneitatea, schimbul de generații, conflict, consens, dialog generațional

Bibliografie: Gadamer (2), 460–468; Ricoeur (3), 424–450; Veress, 173–293.

Seminar/Obligațiile studenților: Gadamer: *Continuitatea istoriei și clipa existenței* (460–468); Ricoeur: *Paternalitatea: de la fantasmă la simbol* (424–450).

Săpt.12.

Curs: Identitate și comunicare culturală

Concepte de bază/cuvinte cheie: reflexivitatea, speculativitatea, limbaj, lume, experiență mundană, alteritate, diferență, identitate culturală, distanță culturală, comunicarea culturală

Bibliografie: Carrilho, 142–152; Gadamer (1), 88–96; Habermas, 230–407; Heidegger: *Principiul identității*; Lyotard, 24–26, 68–73, 101–112; Ricoeur (2), 183–203; Vattimo (2), 45–58; Veress, 280–294.

Seminar/Obligațiile studenților: Habermas: *Probleme de legitimize în capitalismul târziu* (230–407).

Săpt.13.

Curs: Șansele dialogului intercultural

Concepte de bază/cuvinte cheie: „inter” inteval, mediere, limbaj comun, dialog, acord, globalitate, regionalitate

Bibliografie: Carrilho, 162–170; Gadamer (1), 121–136; Habermas, 190–229; Ricoeur (2), 287–300; Vattimo (2), 116–132, 214–218; Veress, 294–309.

Seminar/Obligațiile studenților: Gadamer: *Diversitatea Europei. Moștenire și viitor* (121–136).

Săpt.14.

Curs: Cultura comprehensiunii

Concepte de bază/cuvinte cheie: deschidere, atingere, interpelare, înțelegere cu celălalt, totalitate de sens, responsabilitate, libertate

Bibliografie: Gadamer (2), 475–487; Grondin, 185–193; Jaspers, 81–106; Vattimo (1) 113–129; Vattimo (2), 164–182; Veress, 294–309; Warnke, 211–213.

Seminar/Obligațiile studenților: Gadamer: *Planificarea viitorului* (475–487); Evaluarea activității de seminar.

VII. Modul de evaluare (ponderea în nota finală):

Verificări pe parcurs: întocmirea și prezentarea unui referat pe baza bibliografiei prevăzute - 2p; participarea activă la dezbateri - 1p. Pondere: 30%.

Verificare la sfârșitul semestrului: examen scris - 3p. Pondere: 30%; evaluarea lucrării aplicative - 2p; susținerea lucrării - 1p. Pondere: 30%.

Criterii de evaluare: Până la sfârșitul semestrului masteranzii vor pregăti o *lucrare aplicativă* de 5-7 pagini cu tema: *Interpretarea hermeneutică a unei experiențe culturale concrete*. Evaluarea lucrării va avea în vedere următoarele criterii: capacitatea de aplicare a cunoștințelor studiate, problematizarea, modul de selectare și valorificare a bibliografiei.

Direcții și orientări tematice propuse pentru lucrarea aplicativă:

1. Problema ontologică, fenomenologică și hermeneutică a „inter”-ului.
2. Limba ca mijloc de exprimare și ca mediu cultural
3. Paradigme culturale, particularități culturale, identitatea culturală
4. Comunități culturale, experiențe regionale
5. Critica hermeneutică a conștiinței de sine a intelectualității
6. Traducerea culturală ca problemă hermeneutică
7. Structura temporală a experienței culturale
8. Valorizarea hermeneutică a tradiției
9. Aspecte hermeneutice ale relațiilor (inter)generaționale
10. Hermeneutica contemporaneității

VIII. Detalii organizatorice, gestionarea situațiilor excepționale:

Prezența la ore: la 50% a cursurilor și la 70% a seminariilor este obligatorie.

Condiții de prezentare la examen: pregătirea unui referat; pregătirea lucrării aplicative.

Modalități de recuperare: absențele justificate de la seminar pot fi recuperate prin prezentarea conspectelor bibliografice.

Consecințele plagiatului, cazurilor de fraudă la examen: neacceptarea lucrării aplicative; eliminarea de la examen.

Rezolvarea contestațiilor: Contestația însoțită de o cerere scrisă din partea masterandului va fi rezolvată în termen de 2 zile prin reevaluare rezultatului contestat în prezența masterandului.

IX. Bibliografia opțională:

BEJAN, Petru: *Hermeneutica prejudecăților*. Editura Fundației Axis, Iași, 2004.

BOBOC, Alexandru: *Hermeneutică și ontologie*. Ed. Didactică și Pedagogică, Buc. 1999.

CARRILHO, M.M.: *Rhétorique de la modernité*. Presses Universitaires de France.1992. 79–85; 142–152; 162–170.

CODOBAN, Aurel: *Semn și interpretare*. Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2001.

FAUCAULT, Michel: *Hermeneutica subiectului*. Polirom, Iași, 2004.

FIGAL, Günter: *Interludiul modernității*. In: Postmodernismul. Deschideri filosofice. Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1995. 33–52.

FRANK, Manfred: *Două secole de critică a raționalității și supralicitarea ei „postmodernă”*. In: Postmodernismul. Deschideri filosofice. Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1995. 5–32.

HABERMAS, Jürgen: *Tehnica și știința ca „ideologie”; Preliminarii la o teorie a competenței comunicative; Probleme de legitimare în capitalismul târziu*. In: Cunoaștere și comunicare. Editura Politică, Buc., 1983. 142–189; 190–229; 230–407.

HEIDEGGER, Martin: *Despre identitate*. Crater, Buc., 1991.

HUFNAGEL, E.: *Introducere în hermeneutică*. Ed. Univers, București, 1981.

HUSSERL, Edmund: *Meditații carteziene*. Humanitas, Buc., 1994. 123–190.

- JASPERS, Karl: *Condiții și posibilități ale unui nou umanism; Originea și sensul istoriei*. In: Texte filosofice. Editura Politică, Buc., 1986. 81–106; 147–336.
- LÉVI-STRAUSS, Claude: *Antropologia structurală*. Editura Politică, Buc., 1978. 39–99, 221–290, 333–416.
- LYOTARD, J-Fr.: *Condiția postmodernă*. Editura Babel, Buc., 1993.
- NECULAU, Radu: *Filosofii terapeutice ale modernității târzii. Hermeneutică, teorie critică, pragmatism*. Polirom, Iași, 2001.
- PALMER, Richard E.: *Hermeneutics. Interpretation theory in Schleiermacher, Dilthey, Heidegger and Gadamer*. Northwestern University Press, Evanston, 1969.
- RAȚIU, Dan-Eugen: *Disputa modernism-postmodernism*. Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2001.
- RESWEBER, J-P.: *Qu'est-ce qu'interpréter?* Les éditions du Cerf. Paris, 1988.
- RIEDEL, Manfred: *Comprehensiune sau explicare? Despre teoria și istoria științelor hermeneutice*. Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1989.
- SHILS, Edward: *Tradition*. The University of Chicago Press. 1981.
- WARNKE, G.: *Gadamer. Herméneutique, tradition et raison*. Ed. Universitaires, De Boeck Université, Bruxelles, 1991. 32–43; 63–80; 90–98; 99–109; 110–138; 196–208; 211–218.

Observație: Operele trecute pe lista bibliografică obligatorie și opțională se pot găsi în Biblioteca Centrală Universitară, în Biblioteca de Filosofie a facultății, în Biblioteca Academiei.

Baze de date: www.proquest.com; www.ebsco.host;

Responsabil de masterat:

Cadru didactic:
